

D.

I. Blandede Efterretninger.

1. Østerrigste Monarkie.

Studie-Hof-Commissionen i Wien er i Begyndelsen af Jun. 1808 lykkelig kommen istand paa den foreslagne Maade *a)*, at den nemlig skulde bestaae af Directørerne for Wiener-Universitetets Faculteterne og Gymnasierne. Actuaren i denne Hof-Commission er Hoffsecretair v. Debrois. Faculteternes Directører staae nu ikke mere under den Nedre Østerrigste Regiering, men der blive ansatte Vicedirectører for Faculteterne, ved hvilke Wiener-Universitetet bliver underordnet den Nedre Østerrigste Regiering. Forsædet i denne Hofcommission fører Grev Ugarte, Bøhmisk Østerrigsk Overkancellier; ogsaa skal, efter Be-

a) Jvfr. disse Annal. 1808, 2 B. S. 144.

skaffenheden af de vigtige Studie-Forretninger, som måtte forekomme, Landsreferenterne i det Bøhmisk-Osterrigiske Hof-Cancellie tiltræde.

(Af Hall. Allg. Literat. Zeit. Aug. 1808. No. 243).

En i Juni 1808 til det Kongl. ungerske Hof-Cancellie fra Hs. Majestæt kommen Haandbillet påskjynder atter Sagen angaaende den af de protestantiske Superintendenturer i Ungarn saa meget ønskede Oprettelse af et theologisk Facultet i Fædrelandet *a*). I de tydskegaliziske Arvelande have Protestanterne endnu hidtil ikke et eneste ordentligt Gymnasium. I Ungarn gives vel Forberedelses-gymnasier; men hvor skal i disse Nødens og Dyr-tidens Dage, da selv Gymnasierne maae vansmægte og gaane ind af Mangel paa Fonds og Professorernes behørigte Betaling, Fonds komme fra til et theologisk Facultet, til det dermed forbundne philosophiske, til alle theologiske Anstalter, til Bibliothek og fornemmelig til Stipendier?

(Af Hall. Allg. Litt Zeit. Aug. 1808. No. 242).

a) Jvnf. disse Annual. 1808. 2 B. S. 138 ff.

J Ofen er udkommen: Ratio Educationis publicæ totiusque rei literariæ per regnum Hungariæ et provincias eidem annexas. 1806. XX. og 315 S. med 12 Tab. Dette saa alle Grene af Underviisningsvæsenet beregnede Skrift er i et temmelig barbarisk Sprog forfattet af Alonß v. Szerdahelyi, en Exjesuit, og udgivet med Regieringens Samtykke. Det bestaaer af tre Hoveddele, af hvilke den første handler om Videnskabernes, videnskabelige Instituter og deres Inddeling, den anden om Literaturvæsenets Bestyrelse, den tredie om Studiefonden og de literariske Hjelpekemidler.

Den første Deel udbreder sig i 6 Afsnit over Trivialskoler, grammaticalske Skoler, Gymnasier, Lyceer og Academier, Universitetet Pesth, og andre videnskabelige Anstalter; den anden Deel giver Forskrifter i Henseende til Professorers Dannelselse, Ansættelse, Besoldning, Opmuntring o. s. v.; den tredie angaaer Universitetsbibliotheket og Bogtrykkeriet, Studiefondens Anvendelse og Bestyrelse, Pensions Normale &c. Hvor stor denne Fond for nærværende Tid er, derom gives ingen Oplysning. Recensenten i Hall Allg. Liter. Zeit. 1808 No. 270 s. anmærker, at Universitetet i Pesth alene har en Indtægt af 150,000 Gylden aarlig, der ved en bedre Forvaltning let kunde bringes til 200000 G.

I de grammatiske Skoler driver denne Norm især paa den latinske Grammatik: I Gymnasierne vil den have Rhetoriken foredraget efter Dominicus de Colonia, Poesien efter Juvencius, de romerske Oldsager efter Nieupoort, Geographie af de fire Verdensdele efter Szaschy 1c. Ved Universitetet, ved de biskoppelige og Ordens-Seminarierne skal Theologien holde vaagent Die med Philosophien, og Biskopperne i denne Henseende, saasnart de mærke noget Mistænkeligt, strax angive det for Consilio regio.

I øvrigt finder foranførte Recensent ved dette Udkast, blandt andre, følgende Omstændigheder mærkværdige:

1. At den ældre Ratio educationis blev under Maria Theresia redigeret af to Verdslige, Hr. v. Urmenyi og v. Erztynszky, men under Keiser Franz 2. er dette Arbejde blevet overdraget en Exjesuit.

2. At man taler om at give det evangeliske Skolevæsen, der alene bestaaer ved Protestanternes egne Stiftelser og Bidrag, en med det catholske aldeles conform Indretning, uden dog at aabne det første den allermindste Udsigt til Deeltagelse i den offentlige Studiefonds Indtægter. I øvrigt, siger bemeldte Recensent, den Punkt om det protestantiske Skolevæsens Forbindelse med det catholske med Glid affattet meget tvetydigt, saa det deraf lader sig udlede, at man kunne have den

Hensigt, endog at paatrænge Protestanterne den catholske Skoledirection, ligesom man i de tyske Arvestater allerede 1805 gjorde det Forsøg, at sende catholske Dechanter ud for at visitere de evangeliske Skoler, hvorimod dog i Jun. 1806, og ikke uden Folge *a)*, gjordes Forestillinger af de protestantiske Consistorier.

Af et andet Blad (Zen. Allg. Litt. Zeit. 1808 Intell. Bl. No. 29.) sees, at de Ord, som antyde, at den omtalte Ratio educationis ogsaa ere bestemt til Evangsnorm for de protestantiske Skoler i Ungarn, staae i Fortalen S. XII. og lyde saaledes: „*Evangelici autem, Augustanæ et Helveticæ Confessioni addicti, in iis, quæ pure sunt literaria, studiorum argumentis huic normæ se conformare debeant.*”

Udgiveren benytter denne Leilighed for her at tilføie, at den i disse Annalers forrige Aargang 2. B. S. 327 ff. omtalte Sammlung der Verordnungen und Vorschriften über die Verfassung und Einrichtung der Gymnasien. Wien 1808, er siden bleven Directionen for Universitetet og de lærde Skoler af det Kongl. Departement for de udenlandske Sager, der havde faaet den, blandt andre østerrigiske Publica, tilstillet fra den danske Legation i Wien. Af Indholdet fortiener, foruden hvad l. c. er anført, endnu at tilføies:

a) See disse Annal. 1803. 2. B. S. 141 ff.

De i et Gynnasium optagne Disciple maae, hvor et Universitet eller Lyceum er beliggende, lade sig immatriculere. Ved Universitets- Matrifulen har en Studerende af den høie Adel at betale 1 Ducat; af den lave Adel 2 Gylden; af Middelfstanden 1 Gylden; de øvrige 30 Creuzer. Det indskræpes meget omhyggelig, at Ingen sættes til Studeringer eller vedbliver paa denne Bane, naar han ikke medbringer gode Anlæg, eller ved længere Erfaring befindes at mangle dem. Enhver umoralisk Yngling skal Udgang til enhver høiere Læreanstalt i Monarkiet være aldeles formeent. For Gynnasiasterne holdes hver Skoledag en Messe i Kirken, hvilken de alle i en bestemt Orden og med udvortes Anstand skulle bivaane. Om Søndagen indfinde de sig ligeledes ved en egen for dem bestemt Exhortation. Desuden skulle de ved hvert Skoleaars Begyndelse og Slutning bivaane en høitidelig Messe. Ved Enden af hvert Semester afgive Lærerne i en Forsamling med Præfecten deres Vidnesbyrd om enhver Discipels Fremgang. I enhver Lærecursus erklæres, hvor Disciplenes Antal er 50 og derover, syv; hvor det er under 50 men over 30, fem; hvor det er under 30, tre Disciple for de fortrinligste; af syv Disciple tilkiendes de tre første Præmier, de fire øvrige Accessit; af fem de tvende første Præmie, de tre andre Accessit; og af tre Disciple den første

Præmie, de to andre Accessit. Som Privatlærer, Hovmester, Instructor o. s. v. i Privathuse maa Ingen tage Tieneste uden Gymnasialpræfectens Forevidende og Samtykke. Hvo som ikke holder sig dette efterretteligt, maa tilskrive sig selv, naar den af en uberettiget Privatlærer underviste Yndling ikke admitteres til Examen ved offentlige Skoleanstalter. Over alle Privatstuderende skal holdes en egen Liste.

Lilligemed denne Samling af Forordninger angaaende Gymnasialvæsenet har det Kongl. udenlandske Departement ogsaa tilstillet et andet Lovgivningsstykke under Titel: Politische Verfassung der deutschen Schulen in den k. auch k. deutschen Erbstaaten. Wien 1806. 192 S. 8., med en stor Mængde Instructioner og Tabeller. Denne Anordning er meget ordrig og detailleret, og saavel dette som Sproget overhovedet viser, at den ikke har samme Concipist som den forrige. Den angaaer egentlig alene den populære Skoleunderviisning, og kommer altsaa her ikke i Betragtning til udførligere Omtale. Nogle af Bestemmelserne ere følgende: Alle Privatlærere maa have bivaanet de pædagogiske Forelæsnings ved Normal-skolen; enhver anden skal afskaffes og straffes som Vinkellærer. Som Hofmester maa ingen indtræde, der ikke har hørt de befalede Forelæsnings over Ungdommens Under-

viisning og Opdragelse. Enhver, der ansættes som Skolelærer, skal afgive et eedeligt Revers, at han ikke staaer i Forbindelse med noget hemmeligt Selskab i eller uden Riget. Hvor Legater til Skoler ere, skulle Belgierernes Navne findes optegnede i Skolen, og ved høitidelig Feilighed med Berømmelse erindres. Skolelærernes Løn maa ingensteds fastsættes i Penge, men skal bestemmes i Naturalia, eller efter ethvert Aars Midelpriis. Hvad der hidtil af Menighederne pleiede at ydes Skoleholderne for at ringe i Uveir (das Wetterläutern) og for at røge (das Räuchern), skal fremdeles erlægges, uagtet disse Skikke ere afskaffede. Disciples Mishandling skal betragtes som en svær Politieovertrædelse. Fattigere Skolebørn skulle saaledes uden Betaling forsynes med de nødvendige Lærebøger, at de læse to og to eller tre og tre af een Bog. Paa een Lærer og eet Læseværrelse maa ikke regnes over 80 Skolebørn. Ved Visitationer skulle Sielesørgeren og Dorighedspersonen paa Stedet, Skoleopsynsmanden og en Deputation af Menigheden være tilstæde under 10 Ducaters Mulct. Visitatoren skal ikke tiltale Skolelæreren med *J* eller *H* a n, men med *H* r., for at give ham saa meget større Ansæelse hos Menigheden. Hvor de Catholske ingen egne Skoler have, skulle de sende deres Børn i de catholske Skoler; men for ikke at bringe dem i nogen Vilfarelse (um

ste nicht zu beirren) skal Religionsunderviisnings-
 timen ansættes til den første eller sidste Time, at de
 enten kunne indfinde sig een Time sildigere eller
 gaae een Time tidligere bort. Ligesaa staaer det
 de acatholiske Skolebørn frit, om de ville overvære
 den ved Underviisningens Begyndelse og Ende sæd-
 vanlige Bøn, eller ved den første ville blive staaende
 uden for Døren, til den er forbi, ved den sidste
 gaae bort, førend den begynder. Ville de Aca-
 tholiske have en egen Skole, maa de paa egen Be-
 kostning bygge og vedligeholde den, samt under-
 holde Skolelæreren; i forresten skal deres Skolevæ-
 sen staae under samme Overopsyn som det catholiske,
 dog uden mindste Beirring af deres Gudstie-
 neste og Troe. I øvrigt er Sproget i denne poli-
 tische Verfassung ikke meget dannet eller reent.
 Af Provincialismer og dagligsprogs Udtryk fore-
 kommer en Mængde f. Ex. Baulichkeit und
 Giebigkeit S. 7; unterleitende Personen
 S. 9; die Hörer der Philosophie S. 24; anzu-
 eifern S. 39; Nachwachß tauglicher Cathe-
 cheten; Adjustierung des Zeugnisses S. 50.
 Die Candidatinnen der Frauen Ursulerin-
 nen S. 53; schulgerechte Subjecten S. 63; ein
 obachtames Auge S. 66; Fassion S. 79.
 80. 101; die Schüler bearbeiten S. 92; rau-
 fen S. 93; Auspendung d. heil. Sacramente
 S. 102; wohl abgerichteter Schullehrer

S. 109; Bittwerben S. 120; Bücherver-
schleiß S. 133; Hand- und Zugroboth S.
194; einschichtiche Häuser ibid.; schei-
deweise S. 157; Ponfall S. 259; die brav-
sten Schüler S. 166; adjustiert, unterfer-
tigt S. 169; Befund S. 173; Geschäfts-
zug S. 175 o. fl.

For at aabne Candidaterne i Østerrig mere
indbydende Udsigter til Gymnasiallære. Embeder,
og for desto vissere at faae værdige Subjecter til
Besættelsen af de ledige Pladser ved Gymnasierne,
men tillige for paa en billig, til Tidsumstændig-
hederne passende, Maade at belønne den større An-
strængelse, som staaer i Forbindelse med Udførelsen
af den nye Gymnasialplan, har Keiseren af Øster-
rig, efter en af det böhmsk-østerrigsk Hofcancellie
derom gjort Forestilling, ogsaa nu tilfikkret Gym-
nasiernes Ledelses- og Lærepersonale højere Gager,
som skulde udbetales fra den Tidspunkt af, da
ovennævnte Plan sættes i Uæbelse. Ifølge denne
Plan faaer en Grammatical- eller Faglærer ved
Gymnasierne i Almindelighed 400 Fl., ved Gym-
nasierne ved Lyceerne 500 Fl., ved Gymnasierne
ved Universiteterne uden for Wien 600 Fl.; en
Humanitetlærer ved Gymnasierne af første Slags
500 Fl., ved Gymnasierne af andet Slags 600

Fl., ved Gymnasierne af tredje Slags 700 Fl.;
 Præfecten i første Rald 600, i andet 700, i tredje
 800 Fl. Disse nye Gager ere bestemte for de Læ-
 rere og Præfecter, som ikke ere Ordensgeistlige;
 Lærerne og Præfecterne fra de endnu bestaaende
 Stifter og Klostere ere der, hvor de, ligesom de
 øvrige, faae deres Gage fra Studiefonden, ved
 Gymnasierne ved Lyceerne og Universiteterne, men
 ikke ved dem paa Landet, i enhver Category
 ansatte 100 Fl. ringere; de verdslige Lærere ved
 alle Gymnasier derimod 100 Fl. høiere end de af
 den geistlige Stand, som ikke ere Ordensgeistlige.
 Da de forhojede Gager falde den samme Fond til-
 Last, af hvilke de forrige Gager udrededes: saa
 beregnes Gagen for Religionslærerne, der staae
 paa lige Fod med Humanitetslærerne, af Reli-
 gionsfonden, men den for de øvrige Lærere og for
 Præfecterne af Studiefonden. Det hidtil Anførte
 er vel ikke anvendeligt paa de Gymnasier, som ere
 overladte geistlige Corporationer, eller hvor Be-
 stridelsen af Gagerne, enten formedelst Pligt eller
 frivillig Overtagelse, paaligger Communiteterne i
 Kiøbstæderne, eller ogsaa nogen anden end Studief-
 fonden, om endog denne hist og her giver noget Bi-
 drag; imidlertid skal dog den ovenfor bestemte Ga-
 geforbedring ogsaa komme Lærerne og Præfecterne
 ved hine Gymnasier tilgode, forsaavidt enhver
 Fonds Kræfter maatte tillade det. Men hvad Læ-

terne og Præfecterne ved de Piarist-Ordenen anbetroede Gymnasier angaaer, da tillades det Landsregieringerne, ved Slutningen af ethvert Skoleaar at navngive de Præfecter og Lærere; som fortrinsligen have udmærket sig, og efter Omstændighederne for dem at andrage om en Remuneration, der dog ikke maa overstige 100 Fl. for hver.

(Nj Jen. Allg. Litt. Zeit. Mai 1808. Int. Bl. No. 29).

De Lærdes Kaar i det Østerrigiske ere for nærværende Tid formedelst den slette Pengekurs og alle Fornødenheders overdrevne Dyrhed lidet trøstelige. Mænd af ubredte Kundskaber og stort literært Rygte, paa betydelige Poster, og virksomme til at giøre Opopfreiser for det almindelige Bedste, er satte paa saa ringe Løn, at de heel ofte sige til sig selv: hvorfra skal vi tage det Brød, vi skal spise? — Forresten veed man ogsaa i Wien at belønne Fortienester. Saaledes har f. Ex. Dandseren Dupont, der reiser til Petersborg, i de sidste Uger tolv Gange optraadt paa det herværende Hoftheater, og er derfor bleven meget rigelig belønnet. For disse tolv Aftener har han vel havt en større Indtægt, end mangen en høistfortient Lærd, der tager selv Ratten til Hielp for at opfylde sine Pligter, for sin Umage og sit Arbeide i tyve

Nar. Saalænge de Lærdes Stand, hvorfra dog al høiere Dannelse og alle derfra udspringende Fordele for et Land udgaae, ikke bedre bliver doteret og sikket for trykkende Næringsforger i det øster- rigste Keiserdømme, er der heller ikke at tænke paa nogen sand Opblomstren og Fremvegt af Viden- skaber og Konster i dette Land. Alle Forsøg til at bevirke en bedre Aand i Henseende til det Viden- skabelige maa uden hiin Hjælp blive afmægtige.

(Af Hall. Allg. Lit. Zeit. Septbr. 1808 No. 258).

Imod Befalingen af 18 Novbr. 1806, hvorved det blev forbudet Ungarerne at besøge tydske Universiteter, læses tvende grundige Forestillinger i Magazin für Geschichte, Statistik und Staats- verwaltung der oestreichischen Monarchie 2tes B. Götting. 1808. S. 423 — 442, den ene fra Su- perintendentia Aug. Confess. Evang. Tibiscana a), den anden af Rector og Professor Podkoniesky i Råsmark. Om de have frugt noget, siges ikke.

a) Den er af 1 Febr. 1807, og det væsentlige Indhold deraf findes allerede anført i disse Annal. 1808 2 B. S. 138 ff.

Det Kongelige ungarske Universitet i Pesth har besluttet, i det løbende Aar at sende tvende af dets yngre medicinske Docenter til Paris, for ved dem at profitere af de derværende chemiske og Sanitets-Indretninger. Hertil har det udseet de roesværdigen bekiendte Doctorer Stahly og Schuster.

(Af Neue Leipz. Lit. Zeit. Mai 1808. Int. Bl. No. 19).

Ved Universitetet i Pesth var i Skoleaaret 1808 de Studerendes Antal, følgende: Theologer 62; Jurister 209; Medici 63; Chirurger 95; Philosopher 313.

Det ellers af Franciskanerne forsonede Gymnasium i Klagenfurt er i Begyndelsen af Skoleaaret 1807 — 1808 blevet overgivet til Benedictinerne fra St. Blasien, som vandrede fra dette ophævede og seculariserede Stift til Østerrig. Saaledes skulle ogsaa de til Tynitz forplantede Benedictinere fra Wiblingen overtage det akademiske Gymnasium i Krakau.

(Af Hall. Allg. Lit. Zeit. Sept. 1808. No. 269).

Hr. Thomas Bürg, Professor i den højere Mathematik ved Universitetet i Wien, og Hr. Gerstner, Professor ved Universitetet i Prag, ere af Keiseren blevne bærede med Leopoldsordens mindre Kors.

(Af Neue Leipz. Lit. Zeit. April 1808. Int. Bl. No. 16.)

Da Hovedstaden Wien i Maret 1797 truedes af de Franske, blev i Hast et almindeligt Opbud organiseret. I denne Anledning oprettedes ogsaa et Corps af Studenterne, hvilket, omtrent 1100 Mand stærk, udgjorde en Deel af Stadens Borgerbevæbning, under Navn af die Universitätsbrigade, og camperede 3 Mile fra Byen. Brigaden havde tvende Faner, begge gamle, da dens ene daterede sig fra Wiens første, den anden fra den sidste Beleiring, ved hvilke begge Leiligheder Studenterne ogsaa havde bidraget til Byens Forsvar. Underofficerer, Lieutenanter og Capitainer toges af Studenterne selv. Ogsaa anskaffede de sig selv alt, undtagen Bevæbning. Præliminærenes Undertegnelse i Leoben den 18 April 1797 afvændte imidlertid Faren, hvorefter Corpset blev opløst, med Tilladelse for dets Medlemmer at bære Uniformen. Disse bleve desuden samtlige bærede med Medailler, som for Officererne vare af Guld,

for de andre af Sølv. • En keiserlig Haandbillet til Rector Magnificus indeholdt en Taksigelse til Studenterne, med Befaling at bekiendtgjøre den paa alle Forelæsninger. I de første Aar derefter droge ogsaa Studenterne i Procession med Borgerstabet ved Aufgebots-Festen den 18 April; men da deres Antal efterhaanden astog, indskrænkede de Dyrige sig siden til, som Tilskuere at være overvarende i Stephanskirken, indtil denne akademiske Generation ganske forsvandt. Da Hertug Ferdinand af Würtemberg var Chef for det hele Opbud, saa lod det akademiske Senat hans Portrait ophænge i Universitetets Raadsal (Rathsal), med følgende Paaskrift:

Ferdin. e Ducibus Würtemb., qvi, decreto publice imminentibus Gallis tumultu, voluntariam cohortem academicam ad utriusque Minervæ studia promptam paratamque non ducis magis imperio quam patris adfectu fovit formavitque; in cujus benevolentiae memoriam Senatus academicus hanc principis optimi effigiem hac reipublicæ suæ curia communi consensu posuit dedicavitque 1797.

Ogsaa for en Grev Saurau lod Universitetet i samme Anledning og paa samme Maade sætte følgende Hædersminde:

Franc. Com. Saurau, qui, regendæ Austriæ inferiori præfectus Gallis nuper e vicino urbi infestis servatæ patriæ honorem cum juventute academica, conscripta ex ea voluntariorum manu, communem esse voluit, cujus causa meriti Senatus academicus effigiem viri pietatis erga principem artesque liberales immobilis hoc loco statui jussit. 1797.

Ligeledes havde i Aaret 1796 Studenterne i Prag, da Bøhmen trueedes af et fransk Indfald, efter Erkehertug Carls specielle Opfordring, foreenet sig til en Bataillon, der, omtrent 800 Mand, blev indlemmet i den bøhmiske Legion og drog mod Grændserne. Medlemmerne bære samme Uniform som den øvrige Legion; kun havde de alle Tilladelse at bære Epauletter. Officerer gaves dem af de regulære Tropper; men Erkehertug Carl udsøgte til denne Bestemmelse de meest cultiverede og dannede Militære, saa der opstod ingen Anledning til Klage eller Misfornøielse. Da Faren var forbi, dimitterede Erkehertug Carl hele Legionen med en smigrende Tale, efterat have tilligemed Reiseren holdt en Revue over den. Studenterne beholdt Tilladelse at bære Uniformen som Hædersdragt. Deres Fane, der blev givet der af Stænderne, blev ophængt i et Værelse i Collegium Carolinum ved Siden af den Sal, hvori de juridiske

Disputationer pleie at holdes. Næst efter, den 12 Februar. 1797, Keiserens Fødselsdag, lod Universitetet en Høitidelighed foranstalte, ved hvilken det forrige Aars Begivenheder bleve en Hovedgjenstand for Talerens og Digternes Priis. Efterat Dr. Ungar havde holdt en Tale, istemmede samtlige academiske Borgere en af Prof. Meinert forfærdiget: Nationallied der Böhmen. Om Aftenen lod Universitetet paa Nationaltheatret opføre en af samme Meinert forfattet Cantate: Böhmens Errettung. Saavel i hiin Tale som i denne Cantate erindres ogsaa de Pragiske Studenteres ældre Bedrifter, især i 30 Aars Krigen, og til nærmere Oplysning ledsages i den trykte Cantate det Vers:

War's nicht an deiner Brücke

Der Städte Königin, o Prag!

Wo Schwedentroz und Lücke

Minervens Jüngern selbst erlag?

med følgende historiske Anmærkning:

„Da den svenske Hær under Pfalsgreve og svensk Tronfølger Carl Gustav i det sidste Feldttog i Trediveaarskrigen beleirede Böhmens Hovedstad, der blot var forsynet med en ubetydelig Besætning, var det Indbyggerne i Altstadt og Neustadt — thi den lille Side a) var ved et Overfald strax i

a) Die Kleinseite; saa kaldes den mindre Deel af Prag, vesten for Moldau = Strømmen.

Begyndelsen kommet i Fiendens Hænder — som satte en ubetvingelig Kæfthed imod de Svenskes Angreb. De Studerendes Fricompagnie, kun 300 Mand stærkt, gjaalt under, Ansørsel af deres Lærere, Johann af Arenazaga og Georg Plachy, næsten for en Hær, ligesom fordum i det gamle Rom hine 300 Fabier. Det var dem, som ved en dristig Streg næsten lige for Fiendens Dine bragte alle Skibe og Commerflaader fra den lille Sides Strandbred paa den Altstädter, befæstede den sidste ved Forskandsninger, som opfæstedes med en utrolig Hurtighed, og saaledes gjorde det umuligt for General Königsmark, som havde den lille Side inde, at overrumple Altstadt. De forsvarede med mageløs Standhaftighed altstädter Brotaarnet fra 27 Jul. til midt i Octbr., trods de Svenskes morderiske Kanonild, medens de selv vare ganske blottede for svær Skjts. Ved en Fægtning paa Broen selv, om Natten mellem den 10 og 11 Octbr., bandt en eneste Studerende, Christoph Wunsch, an med 18 Svenske, modstod dem ikke blot en Tidlang ganske alene, men fæstede endog den ene efter den anden ned over Broen. Denne Academikerens Tapperhed tilbandt dem Byens Befalingsmands, Feldtmarschal Kollaredo's Tilltroe i saa høi en Grad, at han fra Midten af Octbr. overlod dem Forsvaret af en langt farligere Post mellem Neuthor og Roßthor, hvor det svenske

Artillerie allerede havde skudt Bresche. Her hjalp de blandt andet til at slaae to Hovedstorme den 25 og 30 Octbr. af. Ved den første havde en af deres Officerer, Johan Kaufer, en Prager af Fødsel og Jurist, udmærket sig ganske overordentligen, da han alene med sin Landse nedstodte 10 Stormende. Den fiendtlige Feldtherre — siden efter under Navnet Carl X. Konge af Sverrig — havde under Beleiringen flere Gange truet med, at han, hvis han skulde erobre Prag med Storm, vilde lade alle Studenter, som havde gjort ham saa megen Skade, springe over Klingen. Men efterat han den 2 Novbr. havde ophævet Beleiringen, og Forbittrelsen, ved den strax derpaa indløbende Efterretning, at Freden til Osnabrück var kommen istand, havde lagt sig, blev han selv de tappre Prager Studenteres Lovtaler. Men Ferdinand den III. gav dem det skriftlige Vidnesbyrd: „at deres Exempel havde opmuntret deres Medborgere til Byens tappe Forsvar.“

(Af Udgiv. Dagbog paa en Reise giennem Tyskland,
Italien ic. i 1804).

2. Kongeriget Bayern.

Et Kongl. Bayerisk organisk Edict af 8 Sept. 1808 fastsætter Medicinalvæsenets Forholde i Riget. Den første Titel af dette Edict handler om de Individuer, der give sig af med Udvølsen af de medicinske Videnskaber i alle Fag; den anden om Medicinalraaderne ved Kredscommissariaterne. Til at bearbejde de Medicinalpolitiet vedkommende Gienstande, faaer hvert Kredscommissariat en eller efter Omstændighederne to Medicinalraader. Da disse ikke ere tilstrækkelige til de Prøver, som skulle afholdes med det medicinske Personale, og fremdeles eller ikke til at bearbejde hvad der, Medicinalpolitiet angaaende, maatte forfalde, hvorover de Kongl. Appellationsretter behøve Eragtinger eller Afgjørelser, saa forordner Hs. Majestæt, at der i München, Lemberg og Trient skal bestikkes nogle Medicinal-Prøvelses-Committeer, hvilke det tillige skal paaligge at bearbejde forenslige Tilfælde i anden Instans. Medlemmerne forsamle sig collegialiter. Til systematisk Bearbejdelse af det samtlige Medicinalvæsen, og for at bringe samme i alle Dele af Riget i homogen Anvendelse, har Hs. Majestæt ved Politie-Sectionen i det geheime Ministerium for det Indre oprettet et eget Medicinalbureau.

(Af Allg. Zeit. Octbr. 1808. No. 277).

En Kongl. Forordning af 8 Decbr. f. A. bestemmer Organisationen af Medicinalcommitteerne i München, Bamberg og Trient; enhver af dem skal bestaae af en Forstander og flere af Kongen udnævnte Medlemmer, hvilke enten ere Medicinalraader eller Assessorer; mellem dem begge er der ingen Forskjel i Henseende til deres Function; kun erholde de sidste ingen Løn af Statskassen, men deele Beløbet af Examinationsgebyrerne imellem sig. Medicinalcommitteerne selv danne egne, Ministeriet for det Indre nærmest underordnede, Instituter, hvilke i alle deres Forretninger maae iagttage den collegiale Form. Til deres Virkefreds høre fornemmelig Lægernes Prøvelser, hvilke ere af et dobbelt Slags, nemlig den saakaldte Prøverelation, hvorved Lægen, efter tilbagelagte Studier, erholdte Grader og derpaa fulgte toaarig practisk. Ovelse under en ældre Læges Veiledning, godtgjør sin Duelighed til frit udøvende Praxis; og Concurssprøvelsen, hvorved han lægger sin Fortrinlighed for andre til at indtræde i Statens Tjeneste for Dagen. Tilendebringelsen af den første er en uforanderlig Betingelse for Afgangen til den anden. Desuden paaligger Medicinal-Committeerne Apothekernes Prøvelse. Forresten skal et forholdsmæssigt Honorar betales Medicinalcommitteernes Medlemmer for Lægernes og Apothekernes

Prøverelation. Endelig forelægges Medicinalcom-
mitteerne de af Appellationsretterne der anhängig-
gjorte retlige og criminelle Tilfælde, i hvilke en
medicinsk, videnskabelig Kiendelse er
nødvendig. — En anden Kongl. Forordning af 8
Decbr. indeholder Reglerne for de medicinske
Candidaters Prøvelse og deres Promotion.

(Af Allg. Zeit. Decbr. 1808. No. 360.)

Følgende er et Udtog af det Kongl. bayeriske
organiske Edict af 15 Septbr., angaaende den ved
Ministeriet for det Indre oprettede Section for
de offentlige Underviisnings- og Opdragelses- An-
stalter. Ved Organisationen af de Kongl. Mini-
sterier (ved Forordn. af 29 Octbr. 1806) er allerede
til Ministeriet for det Indre overdraget Ofsynet
over og Ledelsen af alle Gjenstande for Landscul-
tur og sædelig Dannelse, saasom, Nationalopdra-
gelse, Skolevæsen, Collegier og Universiteter *a)*,
hvilket det skal lade føre ved en egen, i umiddel-
bar Forbindelse med det staaende, Centralbehørde,
under Benævnelsen: Section for offentlige
Underviisnings- og Opdragelses- An-
stalter. Den I. Titel af dette organiske Edict

a) See disse Annal. 1807. 2. B. S. 175 ff.

angaaer Formationen af denne Section. Den bestaaer af en Forstander, tre Raader, nogle consulterende Raader af de meest udmærkede Skolemand, i Tilfælde, hvor vigtige pædagogiske Gjenstande blive omhandlede; 1 Expeditions-Secretair, 1 Registrator, 1 Protocollist og Tabellist, 2 Cancellister og en Bureautiener. Underordnede Middelorganer ere; a. General-Commissariaterne, ved hvilke skal ansættes en egen Kredsraad for Skole- og Studie-Gjenstande; b. Distriktsinspecteurerne; c. Rectoraterne og Senaterne ved Universiteterne; d. Rectoraterne og Forstanderskaberne ved nogle Centraldirectionen umiddelbar undergivne Lære- og Opdragelses-Anstalter; e. Localinspecteurerne. Bøgen for Kredsraaderne for Skole- og Studiegjenstande bestemmes, hvis den, naar de ansættes, ikke allerede beløber høiere, til 1600 fl. Raaderne i Sectionen faae Titel af Overskoleraader, og have efter deres Embedsbalder lige Rang med de øvrige Raader i Sectionen af Ministeriet for det Indre. De ved Commissariaterne ansatte Raader for Skole- og Studiefager have lige Titel og Rang med de øvrige Kredsraader, og bære samme Uniform som de. Til Forstander for denne Section udnævner Hs. Majestæt Geheimeraad v. Zentner. Som Raader ansættes: Wolfgang Hobmann, Jos. Wiszmayer, Fr. Jm. Miethammer. Den II. Titel bestemmer Virkekredsen for, og den III. Titel

Forretningsgangen i denne Section. Her-
til hører 1. Instructionen for Generalfredskommiss-
sariaterne, med Hensyn til det offentlige Underviis-
nings- og Opdragelsesvæsen i deres Kredse; 2. Em-
beds-Instructionen for Districts-Skoleinspecteu-
rerne; 3. Embeds-Instructionen for Rectoraterne
ved de høiere Underviisningsanstalter; 4. Embeds-
Instructionen for Local-Skoleinspecteurerne.

(Af Allg. Zeit. Octbr. 1808. No. 305.)

En Forordning af 29 Novbr. 1808 bestem-
mer Uniformen for Medlemmerne af de skionne
Konsters Academie.

(Sammestedt No. 338.)

Efterat den ved de fra alle Sider lydeligen
steete Modsigelser ogsaa udenlands noksom be-
kiendte W i s s m a y r s k e Læreplan for Skolerne i
Kongeriget Bayern, strax efterat den var kommen
for Lyset, var at ansee som obsolet, saa er nu,
efter Humanismens Seier over Philanthropinis-
men, og da Hr. W i s s m a y r desuden er ansat
som Overskoleraad, selv under hans Medvirkning
udkommen et nyt almindeligt Normativ

for Indretningen af de offentlige Underviisnings-Anstalter i Kongeriget Bayern paa 5 Ark i Folio uden Datum og Aars-tal i current Skrift og Steentryk. Efter dette bliver først Underviisnings-Anstalterne inddeelte: A) i almindelige Dannelsesskoler (Folkeskoler) og B) særegne Dannelsesskoler (Studieanstalter). Af de første bliver kun korteligen angivet den sædvanlige Inddeling efter de locale Forholde, Kjønnet, Gjenstand og Tiden. Der tages fornemmeligen Hensyn paa Studieskolerne, som høiere Dannelseanstalter. Disse blive nu igien inddeelte i I. Under- og Over-Primærskoler for Disciple fra det 8de til det 10de og fra det 10de til det 12te Aar. II. Secundærskoler, hvilke i Coordination dele sig i a) Progymnasiet og b) Realskolen, begge for det 12 til det 14de Aar, i det denne som forædlet Borger-skole skal forberede for det høiere Natur- og Kunststudium, men hiin fortrinligen skal øve Færdigheden i den grammaticalske Technik i det græske, latinske og tydske Sprog, og III. Studie-Instituter, blandt hvilke igien gaar parallele med hinanden: a) Gymnasial- og b) Real-Institutet, begge for fire Leveaar; hiint er fornemmeligen bestemt til at danne de Individuer, som have større Anlæg til Sprogstudium til Speculationens og den

intellectuelle Videns dermed mere forbundne Gienstande, og derfor i 3 — 4 Classer fortrinligen blive sysselsatte med det lærde Sprogstudium og Indledningen til Ideernes speculative Studium; derimod er dette igien fornemmeligen for dem, som have mere Anlæg til Sagstudium og til Contemplationens og den materielle Videns dermed mere beslagtede Gienstande, og derfor ogsaa fortrinligen ere sysselsatte med det lærde Sagstudium og Ideernes contemplative Studium. Dog oprettes af det sidste Slags, betragtede som Centralanstalter, kun tvende, nemlig i Augsburg og Nürnberg. Men fra begge gaae Eleverne, saavel for at fuldende deres almindelige Dannelse som for at lægge sig efter Special- eller Kalds-Studier, over til Universitetet, med Undtagelse af Lyceerne i München, Amberg, Bamberg, Dillingen og Trient, som endnu fremdeles for saavidt bestaae, at i det første den philosophiske eller almindelige Lærecursus, som for størstedelen gives ved Medlemmer af det Kong. Videnskabernes Academie, og i de øvrige desuden ogsaa den theologiske Universitetssection skal surrogeres. I andet Afsnit angives Bestemmelsen af Læretimernes Antal i Studieskolerne og Institutterne; og disse fastsættes til i det mindste fem Timer daglig, nemlig 3 om Formiddagen og 2 om Eftermiddagen. I Primærskolerne, hvis Undervisning fordrer mindst Forberedelse,

og overhovedet er forbundet med mindre Aands-
 anstrængelse, have Lærerne at overtage den hele
 Underviisning af fem Timer daglig. Secundær-
 Lærerne give dagligen fire Timer Underviisning,
 og de endnu manglende besørges af den franske
 Sproglærer, Skriver og Tegnemesterne. Real-
 og Gymnasial-Profesorerne ere tre Ti-
 mer dagligen tildeelte, og Lyceal-Professo-
 rerne skulle holde i det mindste to Forelæsninger
 om Dagen. Men i enhver Uge ere ordentligviis
 Onsdag og Lørdag Eftermiddag Ferier, og Lære-
 timerne's Antal beløber sig altsaa ugentlig for Di-
 sci-plene, med Undtagelse af Underviisning i Vo-
 calmusik, Gymnastik og deslige, til 26 Timer, for
 Primærlærerne til et lige Antal, for Secundærlæ-
 rerne til 22, og for Real- og Gymnasial-Profes-
 sorerne til 16. Det tredje Afsnit indeholder Be-
 stemmelsen af Læreordenen i Studieanstalterne,
 hvori først bemærkes Vanskeligheden af at fore-
 skrive en ganske og aldeles bestemt Læreplan, og
 derfor bliver blot i Almindelighed bestemt: 1) med
 Hensyn til Læreformer; at den, de øvre Klas-
 ser i Real- og Gymnasial-Institutterne undtagne,
 skal være ganske erotematisk, for mere at binde
 Lærerne til den genetiske Methode. 2) I
 Henseende til Læregjenstandene meddeles
 her en egen Forskrift, som ikke alene angiver Un-
 derviisningsgjenstandene's Antal og Slags, men

og sammes Følge. Lærerne angives brugbare Hjelpebøger, men særegne Lærebøger blive lovede.

(Allg. Allg. Lit. Zeit. Febr. 1809. No. 56.)

Det Kongl. bayerske Regieringsblad indeholder den, ved det Kongl. Rescript af 21 Octbr. fastsatte Organisation af Universitetet i Jnsbruck a), hvis Vedligeholdelse og Dotation allerede er tilsagt ved et tidligere Rescript af 12 Septbr. Organisationen stemmer i det Væsentlige overens med den af Universitetet i Landshut, og afviger saaledes betydeligen fra den forhen bestaaende, efter den østerrigiske Studieplan formede Indretning. Istedet for Facultetsinddelinger træder den (allerede siden Sommersemesteret 1807 iagttagne) Inddeling af Læregienstandene i Classerne for de almindelige Videnskaber (hvilke høre til den høiere Aands Cultur overhovedet, uden Hensyn til speciel Dannelse for en vis Stand i Staten) og for de særdeles. Enhver Classe deeler sig igjen i fire Sectioner; den første i Sectionen for de philosophiske, mathematiske og physiske, historiske og æsthetiske Videns-

a) Det blev stiftet af Leopold I. 1673, forvandlet til et Lyceum af Joseph II., og efter hans Død igjen oprettet.

ber (hvorunder er indberegnet Philologie, gammel og ny); den anden i Sectionerne for de til religiøse Følelæreres Dannelse udforderlige Kundskaber (Theologie), for Retskundskab, for de statsøconomiske Videnskaber og for Lærekundskaben. Der efter skal der af Lærerne gøres Udfast til en saadan hensigtsmæssig Fordeling af Læregjenstandene, ved hvilken alle Hovedvidenskaberne kunne gennemgaaes i ethvert Semester, og de hinanden beslægtede Videnskaber bringes i hensigtspassende Harmonie. De forhen sædvanlige Ferier om Tirsdagen og Torsdagen ere afskaffede, og for Fremtiden, Søn- og Helligdagene undtagne, ingen andre tilladte, end efter Vintersemesteret fra Midten af April til Begyndelsen af Mai, og efter Sommersemesteret fra Midten af Septbr. til Begyndelsen af Novbr., altsaa i alt to Maaneder. — Læsningen efter Hæfter er for Fremtiden ikke mere tilladt; Forelæsningsbøgerne, som, medens Universitetet stod under Østerrig, bleve foreskrevne af Hoffet, vælge Professererne selv. Det er alle Lærerne tilladt, foruden over de dem paalagte specielle Fag, ogsaa at holde Privatforelæsninger over andre videnskabelige Gjenstande, hvori de tiltroe sig tilstrækkelig Kundskab; dog maae de godtgjøre for Rectoren, at de i det behørigke Tidrum uafbrudt have foredraget deres Forelæsninger, efter Forholdet af de videnskabelige

Gjenstandes Omfang. Under denne Forudsætning have de Vidnesbyrd, de meddele deres Tilhørere, samme Gyldighed, som de Professorens, der navnlig ere ansatte for dette Fag.

Professorerne skal ved Forelæsninger over Videnskabernes Encyclopædie og over Methodologie give deres Candidater en Anvisning, hvorefter de skulle indrette deres Studier. Angaaende Studierne ved de indenlandske Academier give de academiske Love, der i det Væsentlige ganske stemme overeens med dem, som i Maret 1804 ere udfastede for Landshut, og kun formedelst nogle Localforholde faae nogle Modificationer, den nærmere Bestemmelse. Spruden de ordentlige Lærere (som, uden Forskjæl af den Klasse, hvortil de høre, have lige Rang, og denne lige med de virkelige kongelige Raader), gives der ogsaa (der hidtil ubekjendte) overordentlige Lærere og Privatdocenter, paa hvilke ligeledes den ovenfor anførte Forskrift angaaende Privatforelæsninger er anvendelig. Privatdocenterne udgjøre Planteskolen for tilkommende Lærere; for at optages som saadanne, maae de have fremlagt Beviis paa udmærkede Talenter og grundige Kundskaber i de Videnskaber, hvori de ville undervise, og til den Ende have underkastet sig en Prøvelse, erholdet den academiske Grad i den respective Klasse og Section, og ved denne Leiligh-

hvd have udarbeidet en Afhandling, som har vundet det lærde Publicums Bifald, og endeligen ved nogle offentlige Forelæsninger have givet Beviis paa, at de besidde Gaver til Foredrag. De nuværende Lærere confirmeres i deres Embede. Man har ladet det beroe ved den (under Keiser Joseph II. skeete) Ophævelse af det academiske Bæreting, og Academikerne staae, som hidtil, under den sædvanlige Jurisdiction, da desuden ved Constitutionen alle privilegerede Jurisdictioner ere ophævede.

Overbestyrelsen af Universitetet er lagt under Ministeriet for det Indre. Localorganer ere Generalfreds-Commissairen, og under ham Rectoren og det academiske Senat. Rector bliver aarlig valgt af de ordentlige Professorer ved tillukte Valgsedler, hvori to Subjecter maae være nævnede, og stadfæstes af Kongen. Senatet bestaaer af beständige Medlemmer, hvilke, dog gjensfaldelig, udnævnes af Kongen, og af repræsentanter, som aarligen blive valgte af de 8 Sectioner. Det academiske Senat tilkommer, tilligemed det umiddelbare Opsyn med Overholdelsen af Lovene, Universitetets Attributer ic., i Forening med Rectoren Udøvelsen af det faderlige Opsyn og Disciplinarmagt over Academikerne; Politie-magten derimod bliver, ligesom ogsaa i Landskuthus er indført, i Betragtning af dens offentlige

Forhold til den almindelige og Localordenen; foreenet med Local-*Politiecommissionen*. For Fremtiden er ogsaa denne indrømmet en større Indvirkning, end den tilkom efter de academiske Love fra Aaret 1804. *Politiecommissairen* hører til de academiske Forstanderes Klasse; han meddeler et forseglet *Bidnesbyrd* om Studenternes sædelige Opsørsel, hvilket bliver aabnet af Universitetets Rector og da vedlægges det hemmelige *Absolutorium*. Naar det kommer an paa Tilkjendelsen af en større Straf, refererer han i det academiske Senat med afgjørende Stemme, og foranstalter, ifølge den efter Stemmesleerhed fattede Beslutning, det videre; de hemmelige Rettesættelser skee i hans Bolig, de offentlige i *Politiecommissionens Bureau*, eller skerpelsesviis in pleno Senatu af Rector i *Politiecommissairens* Overværelse.

Af de enkelte Sectioner af den almindelige Klasse bliver ingen særegen akademisk Grad uddelt, men alene under Navn af philosophisk Grad. Alle (allerede under Keiser Joseph II. meget simplificerede), i de nuværende Tider ikke mere passende Høitideligheder ved Uddeelelsen af de academiske Værdigheder, den ellers forhen indførte Fed, og Afslæggelsen af Troesbekjendelsen, til hvis Affkaffelse ved alle østerrigiske Universiteter allerede under Keiser Joseph II. Professor Schwarzel i Inspruck bekjendte Bægring at besværges „imma-

culata conceptio B. M. V." havde givet Anledning, skulle for Fremtiden ophøre.

Skulde Afstæggelsen af Troesbefiendelsen endnu blive anseet udforderlig ved den theologiske Section, saa skal denne stee for Promotionen, og alene for den forsamlede theologiske Section. De forudsums Facultetsdirecteurer, hvis Hovedfunctioner ere overdragne det academiske Senat, høre op, ligesom ogsaa Procantsler-Embedet, hvilket grundede sig paa ældre Love og Indretninger, der ikke mere kunne foreenes med de forandrede politiske Forholde. (Efter de gamle, ved Universitetets Stiftelse givne, Statuter var Fyrstbiskoppen af Brixen Cantøler, hvilken udnævnte Procantsleren som sin Substitut.) Hans Functioner ere overdragne Rector, som ogsaa er authoriseret til, i Kongens Navn at uddele de academiske Værdigheder.

(Af Aug. Zeit. Novbr. 1808. No. 331 og 332).

I følge et andet Blad (Zen. Aug. Lit. Zeit. Jult. 1808 Intell. Bl. No. 43.) havde dette Universitet i Aaret 1808 27 Professore og 450 Studerende.

3. Kongeriget Sachsen.

Den 19 Septbr. aabnede den af Hs. Maje-
 stæt, vor allernaadigste Landsherre, til det Leip-
 zigiske Universitets Revision og Reforma-
 tion allerhøiest anordnede Commission, som bestaaer
 af Hr. Overconsistorial-Præsident, Domherre og
 Johannitteridder von Rostiz Jänkendorf,
 Hr. Appellationsraad Canonicus i Stiftet Zeitz D. J.
 A. G. Kind, der allerede forhen, som Lærer og
 Syndicus ved det herværende Universitet, har
 gjort sig fortient af samme, og Hr. Overhofpræst
 og Kirkeraad D. J. B. Reinhard, sine Forsam-
 linger. Allerede for mere end to Aar siden var
 der indledet til denne Omdannelse af det hervæ-
 rende Universitet, som endnu skal komme istand
 førend dets forestaaende fjerde Jubilæum, ved et
 allerhøiest Rescript *a)*, ved hvilket man affordrede
 saavel de enkelte Lærere som Faculteterne og det
 det hele Universitet deres Betænkninger og Meen-
 inger om, hvad der maatte være at forandre,
 forbedre eller beholde. De politiske Conjunctioner
 kunde blot for et Djeblig opholde en Slags Frem-
 gang, hvori vor allernaadigste Konge selv, de
 høie Collegier, og især de agtværdige Chefer, til
 hvis vise Opsyn Kirke, Skole og Universitets-

a) See disse Annaler 1806 2 B. S. 366.

Rådet er anbefalet, saavel som enhver Veltæn-
 kende, tage den meest levende og velvillige Andeel.
 Forhandlingerne begyndte bemeldte 19 Septbr.
 Kl. 11, i Overværelse af samtlige forsamlede Do-
 center, med en syndig Tale, som holdtes af Hr.
 Præsident von Rostiz, og besvaredes af Rector
 Magnific. Dr. Litzmann, hvori hverken det
 Gode, som det herværende Universitet steds har
 eiet og stiftet, heller ikke Manglerne og deres for-
 skjællige Kilder, og Nødvendigheden af at afhjælpe
 dem bleve miskiendte, og med at forelæse det
 Kongl. Commissariat og en Deel af Instructionen.
 Forhandlingerne fortsattes indtil den 28de, og
 siden efter, da de Herr. Commissarier vare komne
 tilbage fra Dresden, hvorhen andre Forretninger
 kaldte dem i de sidste Dage af Septbr., fortsattes
 de fremdeles fra den 21 Novbr. til den 17 Decbr.
 Om Inddragelsen af nogle Profesorer, for at
 forbedre de øvriges Gage, hvorom man i et uden-
 landsk forresten meget agtbart Ugeblad (Miscellen
 für die neueste Weltkunde) urigtigen har underret-
 tet Publicum, funde der aldeles intet Spørgsmaal
 være, men om Forandring i Grundforfatningen,
 hvilken, som bekiendt, hidtil grundede sig paa fire
 Nationers Tilværelse, i hvilke alle Lærere vare
 deelte enten efter deres Fødested eller ved lands-
 herlig Naturalisering, og alle dertil sigtende
 Indretninger, især ved Rectorvalg, den academi-

ste Rets halvaarige Besættelse og Collegiatnrernes
 Bortgivelse, fremdeles om Universitetsgodsernes
 og Capitalernes Forvaltning, om Fondenes og
 Indtægternes Formerelse, om nye Indretninger i
 de enkelte Faculteter, om Forøgelse af Nominal-
 professorernes Antal, for at omfatte Videnskaber-
 nes Kreds i sin hele Bidde, og om andre Forbe-
 dringer i Læremethoden, Disciplinen, Dannelsen,
 Lærernes Rang o. s. v. Det vilde være for tidligt
 at omtale de Forandringer, som allerede ere fast-
 satte, antagne, foreslagne, eller endnu kunne ven-
 tes; vort Intelligentsblad skal nøie angive, hvad
 der i det Enkelte bliver anordnet ved Rescripter,
 eller bliver lagt til Grund i den hele nye Constitu-
 tion, ligesom det kan komme til offentlig Kund-
 skab. Blot dette kunne vi foreløbigen anføre, at
 Magisteriet er beholdt som Basis for det hele Uni-
 versitet, der er at betragte deels som et frit Lærer-
 forbund, deels som en Landslæreanstalt, d. e. at
 enhver, der vil optræde som Lærer i et Fag eller
 et Facultet, maae i Forveien have opnaaet Magi-
 sterværdigheden (efter behørig Prøvelse, som alle-
 rede hidtil har været sædvanligt) og en Doctoris
 Philosophiæ Rettigheder (ved at forsvare en Hæ-
 bilitationsdisputats); at Nationerne skulle ophøre
 som særdeles Corporationer af væsentlig Indfly-
 delse paa Universitetets Hele, uden at derfor de
 Studerende, som regnes til de forskjellige Natio-

ner, tabe de Velgjerninger og Fordele, som tilflyde dem af Nationalfiscis; og at Forventningerne af de meest velgjørende Forbedringer i det Hele og i det Enkelte ere ligesaa store, som Agtelsen er almindelig for de Herr. Commissariers Indsigter og Tænkemaade, Velvillie og Retsfærdighed, hvilke de vigtige Forretninger ere anbetroede, hvoraf vort Universitets tilkommende Belfærd, og visselig ogsaa Videnskabernes større Glor hos os afhænger.

(Af Neue Leipz. Lit. Zeit. Decb. 1808. Int. Bl. No. 52).

Ved et Kongl. sachsisk Rescript af 13 Jan., er det indskræpet de ved Landsuniversiteterne Studerende at besøge historiske Forelæsninger, hvorhos det er befaleet, ved offentlige Anvendelser at gøre dem opmærksomme paa Nytten og Nødvendigheden af de historiske Discipliner som Hielpvidenskaber ved deres Hovedstudier, men i Særdeleshed at give de theologiske Studerende tilkiende, at ved Examina og Censurer vil i Fremtiden blive taget fortrinligt Hensyn paa Kirkehistorien og de Kundskaber, som deri lægges for Dagen.

(Af Jen. Allg. Litt. Zeit. Mai 1808. Int. Bl. No. 31).

4. Kongeriget Westphalen.

Halle.

De tre høiere Skoler i Halle, det lutherſke og det reformeerte Gymnasium, og Waisenhusets latinſke Skole, ſom, hidtil adſkilte, beſtode hver for ſig, blive nu, fra Miſſelsdag dette Aar af, forenede til en enefte Hovedſkole, og ſtaaе under et fælles Skoleraad. Dette Collegium ſkal beſtaaе af den forhenværende Underpræſect for Districtet Halle og den fordums Maire fra Municipalitetets Side. Deſuden blive Directorerne for den franſiſke Stiftelſe, et Medlem af det forrige Scholarch-collegium og et Medlem af det reformeerte Preſbyterium udnævnte til beſtändige Medlemmer.

(Af Allg. Zeit. Octbr. 1808. No. 276.)

Göttingen.

De Studerende, ſom for nærværende Tid Tid paa det Offentliges Befoſtning nyde Friborde (Freytſche), vedblive, iſølge et Decret af 4 Jun. 1808, i Nydelfen af ſamme. Summen bliver udbetalt ved enhver Maanedſ Slutning. For Fremtiden kan ingen Studerende komme til at nyde et Fribord paa anden Maade, end en ſærdeles Tilladelfe fra Ministeren for det Indre.

(Af Jen. Allg. Lit. Zeit. Septbr. 1808. Int. Bl. No. 64).

I flere af de nordtydske Provindser klages der over Mangel paa theologiske Candidater til de ledige Præste-Embeders Besættelse. I Greviskabet Mark, hvor foruden Soester Børde ere 118 Præster, have Lutheranerne i dette Djeblif 7 Vacancer og kun 5 valgdgygtige Candidater; i det Altenburgske, i Limburg og Dortmund havees til 56 Præstefald slet ingen; og i det Kleeveske Ministerium er den sidste Vacance bleven besat med den sidste Candidat, som var forhaanden. Desuden maae sædvanligen endnu Gymnasierne og de høiere Borger-skoler besættes med Candidater i Theologien.

(Af Allg. Zeit. Febr. 1809. No. 52.)

Marburg.

I Henseende til Forelæsnings-Honorarets Erlæggelse er ved Universitetet i Marburg truffet følgende Indretning. De Studerende udbede sig en Afgangsbillet til det Collegium, som de ville høre hos ham. Otte Dage efter Forelæsnningernes Begyndelse leverer Professore en Fortegnelse over sine Tilhørere til Underpedellen, som, imod en ubetydelig Afgift, besørger Honorarets Indkassering. Denne Indretning har allerede bestaaet i nogle Aar, og har bestandig viist sig som den hensigtstienligste og beqvemmeste.

(Af Aphorismen über die Universitäten und über ihr Verhältniß zum Staate von D. Ludwig Walcher; Prof. der Theologie zu Marburg. Nebst einem Anhange über der gegenwärtigen Zustand der Universität zu Marburg. Marburg. 1802. 8. S. 130).

6. Kongeriget Würtemberg.

Tübingen.

Efter en Kongl. Forordning af 15 Septbr. 1808 er enhver, som studerer ved det herværende Universitet, forbundet til, hvert Halvaar hos en af Professorerne at høre i det mindste tvende Forelæsninger i det Fag, hvortil han har opofret sig. Derover holdes Fortegnelser, som tillige give Oplysning om de Studerendes Glid og Forhold. Dersom en Studerende ikke flittigen og ordentligen har besøgt i det mindste tvende for sin Bestemmelse passende Forelæsninger, skal Rectoren i det nye Semester foreholde ham hans Uflid og uordentlige Adfærd ved Forelæsningerne, og udspørge ham om hans Privatstudier, og enten selv prøve eller lade prøve hans Kundskaber. Hvis denne Prøve ikke falder heldigen ud, saa truer Rectoren den Prøvede med at udelukkes fra Universitetet, saa fremt han vedbliver i sin Uflid, og fremturer han i det andet Semester i lige Uflid og Uorden, bliver

han vliist bort fra Universitetet, dog uden offentlig at opslaaes. Efter et Aars Forløb kan han igjen optages blandt de Studerendes Tal, naar han har tilveiebragt Beviser om forbedret Forhold, og har lovet at udvise større Flid og ordentligere Adfærd. Tillige maae han opofre den hele ved Lovene bestemte Tid til det Studium, som ved hans Fraværelse er bleven afbrudt. Men skulde han, efter igjen at være bleven optaget, vedblive i sin Uflid og uordentlige Adfærd, da bliver han bortviiist for bestandig.

(Af Hall. Allg. Literat. Zeit. Febr. 1809. No. 39).

6. Storhertugdømmet Baden.

F r e y b u r g.

Til det herværende Universitets Historie har Hofraad Ecker leveret tvende interessante Bidrag i hans Grundlinien zur Geschichte der Albertinischen hohen Schule im Breisgau, Freyburg 1806, og hans Brevis enarratio eorum, quæ anno elapso Academiæ læta et felicia acciderunt. ibid. 1807. Universitetet er stiftet af den østerrigste Erkehertug Albert VI. i Aaret 1456 med Pavens og Keiserens Tilladelse. Stifterne tillagde det

endeel Kirkelehn og Præbender i Elſaß, Sveiz, Breisgau og Svabiff. Öſterrig. 1460 blev det indviet. De første Lærere kom fra Heidelberg, Wien og Erfurt. Blandt de første Studerende befandt ſig den ſiden ſaa berømte Gailer von Keiſersberg og Johan a Lapide. Univerſitetet tiltog i 15 Aarhundrede i Berømmelſe, Fregvenz og Indtægter. Det 16 Aarhundrede var denne Høiſkoles meeft glimrende Periode; den blev Plantefkolen for Kyrſternes Canzlere, Raad &c. Ved Privatperſoners Gævmildhed erholdt den et ſaa betydeligt Stipendiefond, at dette endnu, uagtet de hyppige Tab, udgjør næſten 300,000 Gylden. Univerſitetets Forfald foranlediges 1) ved Jeſuiterneſ Indførelſe 1620; 2) ved 30 Aars Krigen; 3) ved Freyburgs Aftrædelfe til Franckerig ved Nimmeger-Freden. Derpaa blev det forlagt til Conſtanß, men vendte tilbage 1698. Men da Freyburg 1713 blev erobret af de Franſke, flyttede Profeſſorerne igien til Conſtanß, og kom først tilbage 1715. Med Jeſuiterordenens Ophævelſe 1773 begyndte Univerſitetet en ny Epoche. Ludvig 15de formædede dets Indtægter, og dets Indretning blev i adskillige Henſeender forbedret; ogſaa en Proteſtant ſaae man nu Mandt dets Lærere. 1792 bleve dets Godſer i Franckerig inddragne, og det leed overhovedet meget under Revolutionſkrigen. Dog forlod ingen Lærer ſin Poſt, og Stipendiefondet

blev uantastet, endog forøget. Efter i 350 Aar at have staaet under østerrigsk Herredømme kom det med hele Breisgau ved Presburger Freden 1806 til Storhertugdømmet Baden. Erkehertug Carl nedlagde nu den af ham i 10 Aar beklædte Værdighed af Rector Magnificentiſs, hvilken Storhertugen af Baden efter Ansøgning overtog.

En Følge af denne Forandring var, at de catholske Professore i Theologien bleve forflyttede fra Heidelberg (hvilket Universitet ogsaa var kommet til Baden) til Freyburg og den anvist, hvad Kirkefondet i den catholske Deel af Markgrevskabet og Pfalz aarligen betalte til Universitetet i Heidelberg. Han bestemte fremdeles for det Freyburger Academie de 7000 Fl. og derover, som Munkene aarligen leverede i Kassen til gudelig Anvendelse, og tillod strax efter at tilkiøbe saa mange liggende Grunde af Abbediernes Jordegodser, som udfordredes til denne Sum's aarlige Indbringelse, og desuden at kiøbe Jordegodser til endnu for 80000 Fl. Værdie; han overlod Universitetet dets Forordringer paa de med Statskassen i Wien forbundne Studiefonds; Bibliotheket tildeeldes en Mængde Dubletter fra Klosterbibliothekerne o. s. v.

(Af Neue Leipz. Lit. Zeit. Septbr. 1808. Int. Bl. No. 118).

Heidelberg.

Ved Universitetet her er oprettet et philologisk og et pædagogisk Seminarium. begge Anstalter udgiøre eet Heelt. Storhertugen (af Baden) har bevilget det philolog. Seminarium 500 Gylden aarlig. Medlemmernes Antal er bestemt til 10, 7 Indfødte og 3 Udlændinge. Enhver erholder et Stipendium af 50 Gylden. Den ordentlige Studeretid i Seminariet er 2 Aar. Ligesaa ere de pædagogiske Arbejder fordeelte paa fire Semestre. Den pædagogiske Underviisning er efter Planen meget udslyffet.

(Af Neue Leipz. Lit. Zeit. Sept. 1807. Int. Bl. No. 27).

De Studerendes Antal i Heidelberg udgjorde i Aaret 1808 434, hvoraf 316 vare Udlændinge.

Ifølge en storhertugelig badensk Regieringsforanstaltning skal det reformeerte Gymnasium og det catholske Seminarium i Heidelberg amalgameres. Den høitidelige Aabning af det foreenede Læreinstitut var fastsat til den 21 Novbr.

(Af Allg. Zeit. Novbr. 1808. No. 330).

7. Storhertugdømmet Würzburg.

Professorene i det theologiske Facultet i Würzburg er det, paa det biskoppelige Vicariats Foranstilling, blevet forbudet at bære de for Universitetets Lærere reglementerede blaa Uniformer med Guldbroderie og Guldsnøre om Hatten.

(Af Neue Leipz. Lit. Zeit. 1808. Intell. Bl. 10 St.)

I en i Würzburg udkommen Gebetbuch für studierende Jünglinge (1806. 8.) af Professor og Canonicus Lorene beder S. 35 en Yngling saaledes: „Wenn Leidenschaft mich reizt, wenn Versuchung mich lockt, so will ich denken: ich bin ein — Student.“ S. 172 forekommer en egen Bøn for en adelig Student! Ogsaa findes deri særdeles Bønner for kleinere Studentene.

(Efter en Anmeldelse i Hall. Allg. Lit. Zeit. Octbr. 1807.

Ergänzungsbl. No. 131).

II. Blandede Optegnelser.

Dr. Watson, Biskop af Landaff, blev, efter at have paa sin academiske Bane især udmærket sig ved theologiske Disputer, i Aaret 1766 ansat som Professor i Chemien ved Universitetet i Universit. og Skole-Annaler 1809. 1. B. L

Cambridge. Han var dengang kun lidet bekendt endog med de første Grunde af denne Videnskab. Ved Anstrængelse og Vedholdenhed bragte han det dog saavidt, at han forskaffede sig Reputation som Chemist. Ved Dr. Rutherford's Afgang i Aaret 1777 blev han Professor i Theologien. Denne Forandring bestemte ham til det Forsæt, nu ganske at opgive Chemiens Studium. Dette gjorde han ogsaa i nogle Aar; dog i Aarene 1781 og 1782 udgav han sine Chemical Essays, der optoges med temmeligt Bifald. I det sidste Aar var han bleven Biskop af Landaff. Efterat have bestegget Bispestolen, gjorde han, som har selv udtrykker sig, Meenigmands Fordomme i Henseende til decorum episcopale det Offer, at — han brændte alle sine chemiske Manuscripter. Men ikke fornøiet dermed, for at gøre sig selv umuligt, at følge sin Tilbøielighed til chemiske Studier, brændte han sine chemiske Bøger.

(*Alf Flowers of Literature* for 1804. by F. W. Blaydon).

Følgende Notiz giver et Begreb om, hvor rigelig Studenterne i Cambridge i det 15de Aarhundrede bleve forsynede med Præfener:

I. Alcock, divina gratia Episcopus Ellien-sis, prima die Dominica 1423 bonum et blan-

dum sermonem prædicavit in ecclesia B. Mariæ Cantabrig., qui incepit in hora prima post meridiem, et duravit in horam tertiam et ultra.

(Af Monthly Review 1805. Vol XLVI. p. 220).

Doctorernes Alonge-Peruquer kom i England af Brug ved Dr. Somervilles Indfald. Da nogle af Facultetet stødte sig over, at han ikke fielden ved Høitideligheder mødte uden Kaarde og i affarvede Klæder, og han i denne Anledning en Dag aabenbar blev insulteret af sine forargede Colleger, kom han næste Dag paa et Kaffehuus med sin Kudskes jehu paa, hvorimod denne havde Doctorens Peruque paa Hovedet. „Her, mine Herrer, sagde han, er et Beviis for den Sætning, at Kundskab ikke bestaaer i det Udvortes. Der er ingen iblandt Dem, som vilde betroe mig at føre for Dem, og Verden skal, saasnart jeg passerer igiennem Londons Gader, snart see, at Peruquen ikke udgør Lægen.“ Da han flere Dage i Rad havde viist denne moersomme Scene, blev Alonge-Peruquen strax en Gienstand for Latter.

(Af The Philosophy of Medicine. Lond. 1799. Vol. II. pag. 43).

En ung Student, der Intet havde lært, beklagede sig, at han havde glemt sit Græsk. „Jeg troer“, svarede Satirikeren Johnson, det hændtes just samme Dag, som jeg mistede mine Godser i Yorkshire.“

(Af The Beauties of Sam. Johnson p. xxix).

Med et vist tydsk Universitet holdtes engang en Disputats om Verdens Eenhed. Defendenten forsvarede den Sætning, at der gives kun en Verden. Opponenten anførte af Vers. Vulgat. af det nye Testamente: *nonne decem mundi facti sunt, ubi igitur sunt novem?*

Nogle af de Portugisiske Skribenter have moret dem selv med at blande det latinske og portugisiske Sprog sammen. Saaledes Manoel Severim de Faria ”O quam gloriosas memorias publico, considerando, quanto vales nobilissima lingua Lusitana, cum tua facundia excessivamente nos provocas, excitas, inflammas; quam altas victorias procuras, quam celebres triumphos speras, quam excellentes fabricas fundas, quam feroces insolencias rigorosamente domas, manifestando de prosa, de metro tantas elegancias Latinas.”

(Af Lettres, written during a short Residence in Spain and Portugal by Rob. Southey. Bristol 1799).

. Den berømte Lærde, Jovianus (egentlig Johannes) Pontanus, som levede i 15de Aarhundrede, satte sig selv følgende Gravskrift i et af ham bygget Privat-Capel:

Vivus domum hanc mihi posui,
In qua quiescerem mortuus.
Noli, obsecro, injuriam mortuo facere,
Vivens quam fecerim nemini;
Sum enim Jovianus Pontanus,
Quem amaverunt bonæ Musæ,
Suspexerunt viri boni,
Honestaverunt reges, domini.
Scis jam, qui sim, vel qui fuerim potius;
Ego vero te, hospes, in tenebris noscere nequeo,
Sed te ipsum ut noscas, rogo. Vale.

(Af Roscoe Life of Leo X.)

I Anledning af den fortiente Mathematikers Christoph. Clavii Død forfattede Bern. Bauhys følgende Epigram (Epigramm. L. V. p. 85):

Clavius e terris cum jam vix sidera nosset,
Da, Deus, hæc propius cernere, dixit; obit.

T i l l æ g.

Over afg. Etatsraad og Ridder, Professor
 Børge Riisbrigh, hvis Død i nærværende Hæfte
 S. 68 f. er anmeldt, findes en udførligere biogra-
 phisk Notiz i Riisbenhavns lærde Efterretninger for
 d. A. No. 12. Hans Minde er desuden blevet
 hædret af flere Digteres Muse. Som et Bidrag
 hertil er Udgiveren meddeelt nedenstaaende latinske
 Stropher, med Anmodning om at indrykke dem i
 disse Annaler:

Apud tumulum

BIRGERI RIISBRIGH,

In Universitate Havniensi

Philosophiæ Professoris,

Regi a consiliis status, et ordinis Dannebrogici

Eqvitis 1809.

Vixit, io! Riisbrigh! vere sophus ipse sophiæ.

Dictis ac factis Ludimagister erat.

Integer, et quavis vitam sine labe peregit,

Moribus ingenuus, religionem pius.

Id, quod mortali perraro contigit ulli:

Nullius hostis erat, nullus et hostis Ei.

Longæva in vita est fortunam expertus utramque:

Illius idem animi semper ubique tenor.

Ulebile quis, quæro, dicat lugubriter: "eheu!"

Qvis non acclamet, quæso, libenter: "io!"
 Nostras vixit, io! peramabilis omnibus olim!
 Danorum vivet gloria, dulce decus.

P. Nic. Blicher,
 in pago Randlev sacrorum minister.

Foreløbig Anmeldelse.

Da endnu Intet er indkommet for de Exemplarer af min Tale om den akademiske Borgerret ic., som ere bleve fordeelte i Provindserne, og selv af indenbyes Subskribentere endnu noget mere kan ventes, saa seer jeg mig ikke istand til, før i næste Hæfte at levere det lovede detaillerede Regnskab for Indtægten, der er bestemt til trængende og værdige Studerendes Understøttelse. Imidlertid anmeldes foreløbigen, at i Kiøbenhavn er hidtil for benævnte Tale indkommen omtrent 250 Rdlr. Deraf har det allernaadigst behaget

Hs. Majestæt at lade anvise 50 Rdl.

Endvidere have bidraget:

Hs. Excellence Grev Rosencrone, Ridder

af Elephanten ic. " " " 20 —

Hr. Generalfrigscommisf. v. Schmidten 20 —

Hr. Prof. Guldberg ved Direct. Schulk 10 —

Hr. Justitsraad Schavenius " " 10 —

Udgiv.
